

Miroslavovi Červenkov

Keď som sa s Miroslavom Červenkom stretol koncom septembra minulého roku v Českých Budějoviciach na seminári o literárnom dejepise, netušil som, že je to posledný raz. Celé dva dni vyžaroval závideniahodnú životnú energiu, s ktorou sa zapájal do diskusie. V jednej chvíli žičlivo povedal, že novému projektu literárneho dejepisu drží palce, aj keď ide za rámec jeho vlastného uvažovania.

Uvedomil som si vtedy, že Mirek Červenka je prezvedavý človek a že práve táto zvedavosť je žriedlom a generátorom jeho trvalej literárnovednej kreativity. No oveľa dôležitejšia bola ľudská stránka veci – Červenková nezištnosť, s akou dával svoje myšlienky do služieb spoločnej diskusie.

Jeho verva bola obdivuhodná. Netušil som, že je ťažko chorý a že za jeho správaním sa skrývala obdivuhodná sebadisciplína. O to väčšmi ma šokovala správa, že 19. novembra 2005 krátko po sedemdesiatych tretích narodeninách zomrel.

Jiří Trávniček uvažoval o troch podstatných vedeckých impulzoch Miroslava Červenku. Z celoživotného výskumu českého voľného a prízvukného verša, z koncepcie „druhého čítania“ literárnych textov po oblúku niekoľkých desaťročí, ktoré je nielen verifikáciou a korekciou prvého čítania, ale aj výrazom rôznosti čítania s odlišnou životnou skúsenosťou, a z dôkazu dialogickej povahy lyriky si vybral ako kľúčový myšlienkový impulz štúdiu o sebaoslovení (lyrickej apostrofii) v Halasovej poézii, ktorou Červenka polemizoval s Bachtinovou koncepciou lyriky ako monologického druhu. Ja by som si možno vybral *Dějiny českého volného verše* z roku 2001, kde Červenka bravúrne doložil modálnu významovú a tematickú funkciu verša v lyrickom texte, čím prekročil rubikon pôvodného štrukturalistického uvažovania o verši.

Bez ohľadu na to však všetky tieto a ďalšie podnety svedčia o Červenkovej inovatívnosti počas celej vedeckej dráhy od päťdesiatych rokov dvadsiateho až po prvé roky dvadsiateho prvého storočia. Jeho mladší kolegovia mohli o ňom perom Petra A. Bíleka bez páťosu, ktorý so sebou nesie okamih smrti, a s dobrým vedomím a svedomím napísať, že „zreteľne aspiruje na označenie najväčšej osobnosti českej literárnej vedy druhej polovice dvadsiateho storočia“.

Miroslav Červenka bol múzickým štrukturalistom. Svoj život rozdelil na dve polovice; na striktnú vedu a jemnú poéziu. Bol to jeho osobný spôsob, ako vo svojom živote integrovať striktnosť poznania so životnou emocionalitou a postojmi, ktorých hĺbkovým rozmerom bolo ľudské svedomie nielen tam, kde sa dotýkalo iných, ale i tam, kde sa jeho ostrie obrátilo aj proti nemu samotnému.

Miroslav Červenka bol českým a československým literárnym vedcom. S veľkou samozrejmosťou vstupoval do slovenského vedeckého a literárneho života, a to v časoch dobrých i zlých. Pamätám sa, ako ho potešilo, keď mu v Slovenskej literatúre ešte pred

novembrom 1989 vyšla štúdia *O artefaktu v literatúre* napriek tomu, že Červenka vtedy nesmel verejne publikovať.

Slovenskú poéziu sledoval Červenka od polovice päťdesiatych rokov. Až teraz, po jeho smrti, sa naplno ukázalo, že v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch sa venoval hlavnému prúdu slovenskej poézie tých čias. Svedčí o tom jeho úvaha *Básnik citových dramát* o Milanovi Rúfusovi z roku 1957, *O Novomeském dávném i nejnovějším* z roku 1963, o antológii slovenskej poézie *Krásne volanie* z roku 1964, *Roztržený obraz tváře* O Rudolfovi Fábrym z roku 1965, *Spor s básníkem* o Miroslavovi Válkovi z roku 1966 a *Beniak a Lukáč* z roku 1966, *Krajiny těla* o Vladimírovi Reislovi. Posmrtné publikovanie týchto úvah v časopise Slovenská literatúra nie je len výrazom nášho vzťahu a vedec-kým holdom Miroslavovi Červenkovi, ale aj prejavom presvedčenia, že to robil v našej spoločnej veci.

Peter Zajac